

*Милун Радоњић, дипл. инж.
Привредна комора Црне Горе*

Самоуправно организовање у агрокомплексу Црне Горе

Производња хране у Црној Гори, као и Југославији, налази се на основним правцима друштвеноекономског развоја, што је Друштвеним планом Црне Горе и Договором о основама плана Црне Горе за развој пољопривреде, прехранбене и дуванске индустрије у периоду од 1981-1985. године и дефинисано. На овакво опредељење утицало је више чињеница, од којих се истичу: потреба за храном из сопствене производње за прехрану становништва, искоришћавање расположивих капацитета, веће запошљавање привредно активних лица на друштвеном и приватном сектору, складнији однос привредне структуре, задовољавање потреба општенародне одбране и друштвене самозаштите.

Посебно се указује да у агроиндустријском комплексу Црне Горе има много неријешених проблема које не могу да отклоне организације удруженог рада и њихове асоцијације без јаче подршке друштвено-политичких фактора и друштва као цјелине. Зато у свакој прилици треба insistирати да се друштвени чиниоци окрену пољопривреди и да се са вербалног пређе на организовано и конкретно.

На територији Црне Горе у области агроиндустријског комплекса дјелују слиједеће организације:

— СОУР Агрокомбинат „13. јул“ — Титоград, која има 12 радних организација и 42 ООУР;

— Четири комбината, и то: ПТК „Никшић“, ПТК „Пљевља“, ПК „Бјеласица“ и Дувански комбинат, који су организовани као радне организације са више основних организација удруженог рада;

— Четири радне организације удруженог рада, и то: Фабрика пива и сокова „Требјеса“ — Никшић, Фабрика уља и сокова „Приморка“ — Бар, „Црнагоракооп“ — Титоград и Водопривредна организација „Зета“ — Титоград;

— Три радне организације удруженог рада које су у саставу сложених организација удруженог рада чије је сједиште ван Црне Горе, и то: РО „Приморје“ — Херцег-Нови, у саставу ПКБ — Београд, РО „Бока“ — Котор, у саставу СОУР-а „Серво Михаљ“ — Зрењанин и РО „Будимка“ — Бијело Поље, у саставу СОУР-а „Будимка“ — Пожега;

— Четири основне организације удруженог рада које су у саставу радних, односно сложених организација удруженог рада ван Црне Горе, и то: ООУР „Пекара“ — Будва, у саставу „Житокомбината“ — Бачка Топола, ООУР „Комови“ — Андријевица у саставу „Соко-Штарк“ — Београд, ООУР „Пекара“ у Улцињу, у саставу Млинско-пекарске индустрије Београд и ООУР „Житопромет“ — Пљевља у саставу УПИ-а — Сарајево;

— Осам задруга, и то: шест земљорадничких: Грахово, Андријевица, Мурина, Плав, Гусиње и Петњица; једна рибарска задруга „Кирил Цветковић“ — Баошић и једна маслинарско-уљарска задруга „Пелиново“ — Радановићи. У земљорадничким задругама Плава и Гусиња постоји по једна основна задружна организација;

— Шест основних организација удруженог рада (које се баве кооперацијом са земљорадницима) у саставу радних организација и других дјелатности, и то: „Агропогон“ — Улцињ у саставу „Монтенегротуриста“ — Будва, „Рибарство“ — Ријека Црнојевића у саставу „Индустриаимпорт“ — Титоград, ООУР „Сињајевина“ у саставу РО „Велетрговина“ — Колашин, ООУР „Пољопромет“ у саставу РО „Бојна Њива“ — Мојковац, Радна јединица „Пољопривредна економија“ ООУР-а „Дурмитор“ — Жабљак у саставу „Монтенегротуриста“ — Шавник и ООУР „Пољопривреда“ у саставу РО „Бисерница“ — Рожаје, које су у саставу Агрокомбината;

— Шест основних организација коопераната, и то: ООК „Полимљекооп“ у саставу РО „Агрополимље“ — Иванград, ООК „Сукурућ“, ООК „Голубовци“ и ООК „Сточарство“ у саставу РО коопераната у Титограду, која је у саставу Агрокомбината „13. јул“ — Титоград, ООК Производња и обрада дувана у саставу Дуванског комбината — Титоград и ООК у саставу РО „Бока“ из Котора;

— Четири научноистраживачке организације, и то: Пољопривредни институт у саставу Универзитета „Вељко Влаховић“ — Титоград, РО Агроекономски институт у саставу Агрокомбина-

та „13. јул” — Титоград, Биолошки завод — Титоград и Завод за биологију мора и океанографију — Котор у саставу Института за биолошка и медицинска истраживања — Титоград.

— Од образовних установа: Биотехнички школски центар „Душан Влаховић” — Бар;

— 14 ветеринарских станица, и то: у Улцињу, Бару, Титограду, Котору, Херцег-Новом, Цетињу, Титограду, Даниловграду, Никшићу, Пљевљима, Бијелом Пољу, Иванграду, Мојковцу и Колашину.

Из наведених података може се закључити да организованост у агроиндустријском комплексу у Црној Гори не задовољава што се испољава у необједињености производње, прераде и промета, извоза и увоза пољопривредно-прехранбених и других производа, уситњености и разбацаности на једном релативно малом простору, али под доста различитим условима и др.

Повољнија је организованост у ПТК „Никшић”, ПТК „Пљевља”, ПК „Бјелисица”, Дуванском комбинату, Пивари „Требјеса” — Никшић и „Приморци” — Бар, посебно у Агрокомбинату „13. јул” — Титоград који је организован у СОУР, док су остала четири Комбината, као и „Требјеса” и „Приморка”, организована као радне организације. Поред тога, двије ОУР-а и четири ООУР-а повезане су у сложене организације удруженог рада изван Републике. Све остале организације оформиле су се као самосталне организације удруженог рада и нијесу повезане у шире облике удруживања рада и средстава.

На низу састанака у Привредној комори Црне Горе, Задружном савезу и другим органима и организацијама оцијењено је да степен самоуправне организованости и повезаности у агрокомплексу не одговара како самим тим организацијама, тако ни потребама друштва, и да се јавља као један од ограничавајућих фактора даљег развоја пољопривредне производње, прерађивачке индустрије и промета и снабдијевања становништва пољопривредно-прехранбеним производима и јачања процеса друштвеног организовања пољопривредне производње на газдинствима земљорадника. То је наметнуло потребу да се предузму конкретне мјере и акције за мијењање таквог стања. У оквиру Савјета за пољопривреду, задругарство, прехранбену и дуванску индустрију Привредне коморе Црне Горе и Извршног одбора Скупштине задружног савеза Црне Горе договорено је да они, као иницијатори, покрену активност у ОУР-има из агроиндустријског комплекса на њиховом међусобном повезивању и удруживању рада и средстава у шире облике. Урађени су одговарајући аналитички материјали и формирано координационо тијело од делегата свих ОУР-а из агроиндустријског комплекса, са задатком да коорди-

нира, води и организује рад и активност на повезивању ових организација у адекватан шири облик удруживања рада и средстава. Као резултат рада овог тијела урађена је „Платформа за удруживање рада и средстава ОУР-а из агроиндустријског комплекса“. Она је разматрана у ОУР-има и од неких других заинтересованих субјеката. Подржана је у потпуности од свих организација удруженог рада и других субјеката гдје је разматрана. Највећи број организација изјаснио се за шири конкретни облик удруживања рада и средстава, тј. за Пословну заједницу за производњу и промет хране у Црној Гори. У складу са програмом рада, поменуто Координационо тијело размотрило је све предлоге и сугестије из ОУР-а ради ширег облика удруживања рада и средстава, развоја самоуправних друштвеноекономских односа и питања од заједничког интереса која ће се рјешавати у оквиру нове организације. Истичемо само сљедећа:

— предлаже, усаглашава и прати реализацију јединствене политике у области развоја капацитета и пласмана роба на домаћем и иностраном тржишту,

— координира и обавља одређене послове у области унапређивања производње, прераде и промета пољопривредно-прехрамбених производа,

— предлаже и усаглашава заједничку развојну политику, прати њену реализацију, ради јединствене планове инвестиционог развоја у области производње, прераде и промета пољопривредно-прехрамбених производа и прати њену реализацију,

— предлаже, усаглашава и прати реализацију јединствене комерцијалне политике у области набавке и продаје роба на домаћем и иностраном тржишту,

— предлаже мјере у циљу бржег доходовног повезивања научноистраживачког рада и пољопривредне производње, прехрамбене индустрије и промета пољопривредно-прехрамбених производима ради повећавања укупне производности и економичности пословања ОУР-а,

— предлаже, усаглашава и прати реализацију заједничке развојне политике у области школовања и усавршавања кадрова, и још читав низ других важних питања.

Координационо тијело формирало је радну групу за организовање рада на изради нацрта основних самоуправних општих аката за удруживање рада и средстава ОУР из агро-комплекса Црне Горе у Пословну јединицу. Радна група је овај посао повјерила Агроекономском институту Агрокомбината „13. јул“ — Титоград који је нацрте нормативних аката израдио у предвиђеном року. Координационо тијело крајем јула утврдило је нацрте аката и дало их на јавну дискусију.

Поводом јавне расправе о нацрту Самоуправног споразума и Статута Пословне заједнице одржане су консултације у РК ССРН-у, Одбору Привредне коморе Црне Горе за самоуправно организовање и организационо-правна питања, Задружном савезу Црне Горе, Одбору Вијећа удруженог рада Скупштине СР Црне Горе за аграрну политику и другим органима и организацијама.

Свестрано је подржан концепт обједињавања аграра Црне Горе кроз пословну заједницу. Међутим, упозорено је да поступак на формирању пословне заједнице треба убрзати и да је за то неопходан услов да се из ОУР-а, а и других субјеката, добију сугестије, мишљења и примједбе на нацрте нормативних аката. Координационо тијело о свим питањима о којима је ријеч расправљаће и убрзати формирање заједнице.